

Bartosz Ślosarski, PhD

Wydział Socjologii UW, Katedra Socjologii Cyfrowej

Konsekwencje aktywizmu danych

Strategiczne dylematy użycia danych w polityce na rzecz czystego powietrza i bioróżnorodności

Plan prezentacji

1. Wprowadzenie
2. Krytyczne studia nad danymi
3. Datafikacja natury
4. Wielość i lokalność datafikacji natury
5. Aktywizm danych jako repertuar działania
6. Konsekwencje użycia danych

Wprowadzenie

1. Co dane „dają” ich użytkownikom, w tym działaczom lokalnych organizacji i ruchów społecznych?
2. W jaki sposób legitymizują działania aktywistów środowiskowych?
3. Jakie są konsekwencje użycia danych i technologii datafikacji przez aktywistów środowiskowych w lokalnych i ponad-lokalnych przestrzeniach?

Krytyczne studia nad danymi

1. **Usytuowanie wytwarzania danych** w czasie i przestrzeni (Dalton, Thatcher 2014)
2. **Dane nie są surowe, są konstruowane i przez to polityczne** (Gitelman 2013)
3. **Przeciwko uniwersalizmowi dużych danych** (rola małych danych i lokalności) (Loukissas 2019)
4. **Śledzenie relacji między danymi a społeczeństwem**, w praktykach, dyskursach, imaginariach oraz reżimach kapitalizmu cyfrowego (Kitchin 2022)
5. **Dekonstrukcja relacji władzy i oporu** w procesach zbierania, przetwarzania i korzystania z danych (Hepp, Jarke, Kramp 2022)

Dane i środowisko

Wyjście poza historię kapitalizmu cyfrowego (Sadowski 2020) w stronę **historii Antropocenu** (Bińczyk 2018), w tym technonauki stojącej za klimatologią i studiami nad bioróżnorodnością:

1. **„Ogromna maszyna”** pomiarowa pogody i klimatu (Edwards 2010)
2. **Cyfrowa Ziemia** jako cyfrowa reprezentacja planety (Alderson et al. 2020)
3. **„Programowanie Ziemi”** w oparciu o satelity i czujniki (Gabrys 2016)
4. **„Sieć Gai”** jako hybryda ludzkich i nie-ludzkich uczestników techno-natury we współczesnym Antropocenie (Bakker 2024)

Datafikacja natury

Datafikacja natury jako tworzenie cyfrowych reprezentacji środowiska, przekształcania zjawisk naturalnych na dane umożliwiające poznawanie i postrzeganie obiektów, a w konsekwencji także podejmowanie działań wobec tych zjawisk i obiektów (Nadim 2021; Śledziewska, Włoch 2021).

Datafikacja natury to nie tylko proces, ale też pewna przestrzeń interakcji między wieloma aktorami z pola polityki, technonauki oraz społeczeństwa obywatelskiego (i nie tylko!) – **którą charakteryzuje mnogość oraz lokalność...**

Wielość datafikacji natury

1. Nie ma jednej datafikacji, nie ma też jednej natury... jest **wiele datafikacji wielu natur!**
2. Datafikacja natury charakteryzuje się wielością (Bakker, Ritts 2022), w tym:
 - **Kaskadą danych**, czyli wykładniczym wzrostem nowych danych
 - **Gęstością wielu infrastrukturalnych pomiarów** (naziemne/satelitarne, geopolityczne, dyscyplinarne, sektorowe)
 - **Wielość standardów danych** oraz wyzwań związanych z interoperacyjnością i harmonizacją zbiorów
3. **Datafikacja natury jest zbiorowym wysiłkiem wielu aktorów** – polityki publicznej, techno-nauki oraz społeczeństwa obywatelskiego – którzy wchodzi z odmiennymi wartościami

Lokalność datafikacji natury

1. Nie mamy jednej wizji planetarnej, nie doświadczamy równo Antropocenu, zarówno **wizja, jak i doświadczenie zmian środowiskowych i klimatycznych, są lokalne**
2. **Datafikacja natury charakteryzuje się lokalnością** (Loukissas 2019; Słosarski 2024):
 - **Praktyki wytwarzania danych są usytuowane w kontekście**, standardy posługiwania się danymi, schematy obserwacyjne rodzą się w kontekstach lokalnych
 - Oprócz praktyk posługiwania się jest jeszcze coś takiego jak **phronesis, czyli wartościowanie praktyk danych**, a także wartościowanie znaczeń danych, które są pluralistyczne
3. **Datafikacja natury jest tworzona lokalnie**, nie jest uniwersalna, a partykularnie wytwarzana – i jako taką można ją śledzić empirycznie!

Studium empiryczne

1. W swoim (doktorskim) projekcie Preludium NCN prowadziłem badania nad kontekstami interakcyjnymi, w których ci odmienni lokalni aktorzy spotykali się ze sobą i negocjowali znaczenia dotyczące danych o środowisku (Ślosarski 2023)
2. Głównym aktorem mojego projektu i mojej rozprawy doktorskiej byli **aktywiści posługujący się danymi** w dwóch odmiennych kontekstach: **europejskiej polityki bioróżnorodności** oraz **polskiej polityki na rzecz czystego powietrza**
3. **Badania miały charakter jakościowy** i stanowiły dwa studia przypadków oparte na **pogłębionych wywiadach z kluczowymi aktorami**, w tym aktywistami jako centralnym oraz wieloma aktorami z pól nauki, technologii, mediów, polityki publicznej

Aktywizm danych w badaniach

Aktywizm danych jako repertuar działania, strategiczne wykorzystanie danych przez działaczy społecznych do realizacji ich zróżnicowanych celów (Gutierrez 2018).

Kim jest aktywista danych w moich badaniach? Przykłady:

- Działacz środowiskowy, który chce oprzeć żądania na faktach
- Weekendowy obserwator ptaków z lornetką i notatnikiem (lub aplikacją na smartfona)
- Konstruktor czujników antysmogowych, który tworzy je w kolanku hydraulicznym
- Zaangażowana naukowczyni, która chce by nauka odgrywała większą rolę publiczną
- Analityk danych, któremu chce się łączyć pliki excelowskie GIOŚ w swoim wolnym czasie

Co dane im *dają*? Konsekwencje duże...

KONSEKWENCJE DUŻE, które deklarują badani:

- **Dane pozwalają budować oddolne infrastruktury**, przechodzą z rąk do rąk, zbieranie łączy i tworzy sieci powiązań lokalnie i międzynarodowo
- **Dane są medium reprezentującym rzeczywistość środowiskową**, pozwalają odmalować jej obraz inaczej niż wizualnie lub dyskursywnie
- **Dane pozwalają zalegitymizować siebie jako eksperta**, w samorządzie, w mediach lub jako eksperta w parlamencie lub instytucjach międzynarodowych (EBCC)

...oraz konsekwencje małe

1. W badaniach jakościowych można badać nie tylko deklarowane konsekwencje, ale **też te drobne, wynikające z interakcji między aktorami** (Jasper et al. 2022)
2. Formuła przyjęta w moich badaniach była następująca:
Strategia aktora + reakcja otoczenia = małe konsekwencje (pozytywne i negatywne) → nowe dylematy aktora
3. W swoich badaniach wyselekcjonowałem **4 szczegółowe typy małych konsekwencji**, przy czym konsekwencje nie kończą działania, stanowią **element w łańcuchu sekwencji działania aktorów, które tworzą nowe dylematy dla aktora posługującego się danymi**

Konsekwencja 1: problematyczna siła

1. **Aktywiści sięgają po dane, bo chcą pozyskać ich obiektywizującą siłę**
2. **Pozytywne konsekwencje:** dostęp do władzy, mówienie o faktach, brak możliwości zignorowania przez innych, wyjście poza logikę partykularnych żądań
3. **Negatywna konsekwencja:** wykluczenie innych form mobilizacji (opartej na przywiązaniu do miejsca, emocjonalnym stosunku do natury), a także aktorów spoza nurtu modernizacji refleksyjnej (Beck et al. 2009)
4. **Ryzyko:** stajesz się nudny i tracisz uwagę szerszej publiczności

Konsekwencja 2: inflacja danych

1. **Aktywiści z zasady** chcą długoterminowego użycia danych jako jednego z wielu repertuarów działania i komunikowania
2. **Pozytywne konsekwencje:** *data storytelling* jako nowy repertuar komunikacyjny
3. **Negatywne konsekwencje:** sposoby wykorzystania danych się wyczerpują, zwłaszcza jeśli ich użycie jest zbyt intensywne
4. **Ryzyko:** inflacja danych – im więcej danych i infrastruktury, tym mniejsza ich wartość

Konsekwencja 3: uznanie innych

1. **Aktywiści sięgając po dane, zyskują dostęp do innych aktorów, wchodzą w światy społeczne skupione na produkcji danych: nauki, technologii oraz polityki publicznej**
2. **Pozytywne konsekwencje:** uznanie ze strony aktorów o odmiennych wartościach i logikach (prawda, wdrożenie i zarządzanie)
3. **Negatywne konsekwencje:** przekaz staje się nieczytelny przez zbyt dużą liczbę przypisów względem odmiennych grup (nauka vs. media)
4. **Ryzyko:** aktywiści stają się zależni od silniejszych aktorów składających się na triumwirat datafikacji – państwo, korporacja, akademia

Konsekwencja 4: legitymizacja

1. **Aktywiści w lokalnych, krajowych i międzynarodowych kontekstach mogą zostać zalegitymizowani jako eksperci, kierujący się analizą i wnioskowaniem na podstawie danych**
2. **Konsekwencja pozytywna:** pozycjonowanie jako ekspert w sieciach interakcyjnych (w mediach i polityce publicznej)
3. **Konsekwencja negatywna:** ograniczenie pola manewru dla organizacji i ruchu, brak możliwości zmiany areny działania (na ostrzejszy protest)
4. **Ryzyko:** przechwycenie ruchu społecznego przez aktora korporacyjnego lub państwowego

Liczy się siła małych danych!

Jakie wnioski można z tego wyciągnąć?

- Siła danych środowiskowych tkwi w jej lokalności i zrównoważonym wykorzystaniu małych zbiorów
- Celem powinna być zorganizowana produkcja niewielkich, dobrze skomunikowanych i naukowo uzasadnionych zbiorów danych do konkretnych, małych zastosowań oraz wąskiego wykorzystania
- Nie uniwersalizm, ale refleksyjne usytuowanie w kontekstach działania (Ślosarski, Juchniewicz 2024)

Impact Factor: **6.5**
5-Year Impact Factor: **8.9**

 Open access |

Research article
First published online June 6, 2023

Data arenas: The relational dynamics of data activism

[Bartosz Ślosarski](#)   [View all authors and affiliations](#)

Information, Communication & Society >
Volume 27, 2024 - Issue 4: Care-ful Data Studies

 Open access

783 | 1 | 7
Views | CrossRef citations to date | Altmetric

 Listen

Articles
Data phronesis and the duality of care in the air quality data politics
[Bartosz Ślosarski](#)

INTERNATIONAL JOURNAL OF DIGITAL EARTH
2024, VOL. 17, NO. 1, 2391030
<https://doi.org/10.1080/17538947.2024.2391030>

Taylor & Francis
Taylor & Francis Group

 OPEN ACCESS Check for updates

A situational ethics and harmonization challenges in the case of EU biodiversity data governance

Bartosz Ślosarski ^a and Natalia Juchniewicz ^b

^aFaculty of Sociology, University of Warsaw, Warszawa, Poland; ^bFaculty of Philosophy, University of Warsaw, Warszawa, Poland

ABSTRACT

The article discusses challenges in harmonizing biodiversity data by considering situational ethics in the valuation of data practices. Data harmonization involves technical processes for managing and governing data by linking, aligning, and binding datasets. Our study views data harmonization as a socio-technical practice encompassing both technical management and cultural contexts of data production and valuation. Using qualitative interviews, we aim to understand data harmonization through Reflexive Thematic Analysis, identifying patterns within empirical data. Our research shows data harmonization as aligning datasets and settings involving human and non-human agents within EU biodiversity data politics. Through qualitative inquiry, we explore EU biodiversity data politics as a model of biodiversity datafication, highlighting challenges and values such as learning processes for all actors, simplicity in data management, broad adoption of observation schemes, and promotion of the Western model of engaged citizenship as a good observer.

ARTICLE HISTORY

Received 15 March 2024
Accepted 6 August 2024

KEYWORDS

Situational ethics; data politics; data ethics; biodiversity data; artificial intelligence

Bibliografia

- Alderson, T., Purss, M., Du, Z., Mahdavi-Amiri, A., Samavati, Z. (2020). Digital Earth Platforms. In Z. Guo, M. Z. Goodchild, Z. A. Annoni (Eds.), *Manual of Digital Earth* (pp. 25–54). Springer.
- Bakker, K. J. (2024). *Gaia's web: How digital environmentalism can combat climate change, restore biodiversity, cultivate empathy, and regenerate the Earth*. The MIT Press.
- Bakker, K., Z. Ritts, M. (2022). Smart Earth. Environmental Governance in a Wired World. In J. Goldstein Z. E. Nost (Eds.), *The Nature of Data: Infrastructures, Environments, Politics* (pp. 61–82). University of Nebraska Press.
- Beck, U., Giddens, A., Z. Lash, S. (2009). *Modernizacja refleksyjna. Polityka, tradycja i estetyka w porządku społecznym nowoczesności*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bińczyk, E. (2018). *Epoka Człowieka. Retoryka i Marazm Antropocenu*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dalton, C., Z. Thatcher, J. (2014). *What Does A Critical Data Studies Look Like, And Why Do We Care?*
- Edwards, P. N. (2010). *A vast machine: Computer models, climate data, and the politics of global warming*. MIT Press.
- Gabrys, J. (2016). *Program earth: Environmental sensing technology and the making of a computational planet*. University of Minnesota Press.
- Gitelman, L. (Ed.). (2013). *"Raw data" is an oxymoron*. The MIT Press.
- Gutierrez, M. (2018). *Data Activism and Social Change*. Palgrave Macmillan.
- Zepp, A., Jarke, J., Z. Kramp, L. (Eds.). (2022). *New Perspectives in Critical Data Studies: The Ambivalences of Data Power*. Springer International Publishing.
- Jasper, J. M., Elliott-Negri, L., Jabola-Carolus, I., Kagan, M., Mahlbacher, J., Weisskircher, M., Z. Zhelnina, A. (2022). *Gains and Losses: How Protestors Win and Lose*. Oxford University Press.
- Kitchin, R. (2022). *The Data Revolution: A Critical Analysis of Big Data, Open Data and Data Infrastructures* (Second). Sage.
- Loukissas, Y. (2019). *All data are local: Thinking critically in a data-driven society*. MIT Press.
- Nadim, T. (2021). The datafication of nature: Data formations and new scales in natural history. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 27(S1), 62–75.
- Sadowski, J. (2020). *Too Smart: How Digital Capitalism is Extracting Data, Controlling Our Lives, and Taking Over the World*. MIT Press.
- Śledziwska, K., Z. Włoch, R. (2021). *The Economics of Digital Transformation: The Disruption of Markets, Production, Consumption, and Work*. Routledge.
- Śłosarski, B. (2023). Data arenas: The relational dynamics of data activism. *Big Data Z Society*, 10(1), 20539517231177617.
- Śłosarski, B., Z. Juchniewicz, N. (2024). A situational ethics and harmonization challenges in the case of EU biodiversity data governance. *International Journal of Digital Earth*, 17(1), 2391030.

